

TÜRKMENİSTAN



TÜRKMENİSTAN Tarım Sektörü Ülke Yatırımcı Rehberi

2024



Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü



İÇİNDEKİLER

GENEL BİLGİLER	3
EKONOMİK GÖSTERGELER	4
LOJİSTİK	4
HUKUKİ ALTYAPI	5
TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMALARİ	5
BAŞLICA ULUSLARARASI ÜYELİKLER	5
TÜRKMENİSTAN PAZARINA ERİŞİM DURUMU	6
TARIM SEKTÖRÜ	7
İKLİM	9
TOPRAK ÖZELLİKLERİ VE ARAZİ KULLANIMI	9
BİTKİSEL ÜRETİM	10
EKİM ALANLARI.....	10
VERİM.....	11
ÜRETİM MİKTARI	12
HAYVANSAL ÜRETİM.....	13
HAYVANSAL ÜRETİM (ton).....	13
HAYVAN VARLIĞI.....	14
ORMAN ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ.....	15
DIŞ TİCARET	15
DIŞ TİCARET ORTAKLARI	15
TÜRKMENİSTAN'IN İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ	16
TÜRKMENİSTAN'IN TARIM ÜRÜNÜ İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 ÜLKE	16
TÜRKMENİSTAN'IN İTHAL ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ	17
ORMAN ÜRÜNLERİ İTHALATI	18
ORMAN ÜRÜNLERİ İHRACATI	18
TÜRKİYE-TÜRKMENİSTAN TİCARETİ	19
TÜRKİYE'NİN TÜRKMENİSTAN'A İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ	19
TÜRKİYE'NİN TÜRKMENİSTAN'A İHRAÇ ETTİĞİ 5 TARIM ÜRÜNÜ	20
TÜRKİYE'DEN TÜRKMENİSTAN'A İHRAÇ POTANSİYELİ YÜKSEK ÜRÜNLER	20
YATIRIM ORTAMI	21
BANKACILIK	23
VERGİLENDİRME	23
KAYNAKÇA	24
SONSÖZ VE İLETİŞİM	25



KISALTMALAR

AEU	: Eurasian Economic Union	Avrasya Ekonomik Birliği
HDI	: Human Development Index	İnsani Kalkınmışlık Endeksi
IDB	: Islamic Development Bank	İslami Kalkınma Bankası
IFC	: International Finance Corporation	Uluslararası Finans Kurumu
ILO	: International Labor Organization	Uluslararası İşgücü Örgütü
IHO	: International Hydrographic Organization	Uluslararası Hidrografi Örgütü
ILO	: International Labor Organization	Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	: International Monetary Fund	Uluslararası Para Fonu
IMO	: International Maritime Organization	Uluslararası Denizcilik Örgütü
Interpol	: International Criminal Police Organization	Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı
IOC	: International Olympic Committee	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
IOM	: International Organization for Migration	Uluslararası Göç Örgütü
NATO	: North Atlantic Treaty Organization	Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
OECD	: Economic Development and Cooperation Organization	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PCA	: The Permanent Court of Arbitration	Daimi Tahkim Mahkemesi (BM)
SECI	: Southeast European Cooperative Initiative	Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi
UN	: United Nations	Birleşmiş Milletler
UNCTAD	: The United Nations Conference on Trade and Development	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UNESCO	: The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNHCR	: UN Refugee Agency	Birleşmiş Milletler Sığınmacı Ajansı
UNIDO	: United Nations Industrial Development Organization	Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü
UNWTO	: World Tourism Organization	Dünya Turizm Örgütü
UPU	: Universal Postal Organization	Evrensel Posta Birliği
WCO	: World Customs Organization	Dünya Gümrük Örgütü
WFTU	: The World Federation of Trade Unions	Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu
WHO	: World Health Organization	Dünya Sağlık Örgütü
WIPO	: World Intellectual Property Organization	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü
WTO	: World Trade Organization	Dünya Ticaret Örgütü



GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	Türkmenistan Cumhuriyeti
Nüfus bilgisi ve istihdam verileri	6.600.00 (2024, IMF) İşgücü: Tarım %20,7 Sanayi %39,8 Hizmet %39,5 (2019 ILO tahmini)
Dil (Resmi diller)	Türkmençe (Resmî), Rusça, Özbekçe
Yüzölçümü	488.100 km ²
Başkenti	Aşkabat
Başlıca Şehirleri	Aşkabat, Türkmenabat, Daşoğuz
Yönetim Şekli	Başkanlık sistemi
Devlet Başkanı	Serdar Berdimuhammedov

Siyasi ve İdari Yapısı	<p>11 Şubat 2007 tarihinde yapılan seçimde %89 oy alan Berdimuhammedov 5 yıllığına Devlet Başkanı seçilmiştir. 2012 yılı şubat ayında yenilenen seçimlerde ise Devlet Başkanı Berdimuhammedov oy oranını arttırarak %97 oyla 2. kere seçilmiştir. Şubat 2017 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oyların %97,69'uyla üçüncü bir dönem için tekrar seçilmiş olup görevine devam etmektedir.</p> <p>Türkmenistan Meclisi'nde seçimle belirlenmiş 125 üye görev yapmaktadır. Yürütmenin Başlı Devlet Başkanıdır. Devlet Başkanı, aynı zamanda Başbakanlık görevini de yürütmektedir.</p> <p>Ülke, idari olarak 5 vilayete ayrılmıştır. Vilayetlerde üst yönetim görevi Hekimler (Belediye Başkanı ve Vali) tarafından yürütülür. Vilayet sınırları içerisinde yerleşen Şehir ve Etraflar da yine Şehir Hekimi ve Etraf Hekimi tarafından Vilayet Hekimi'ne bağlı olarak yürütülür. Daha küçük yerleşim yerleri Geneşlikler ve Obalar, Arçınlar ve Birlikler tarafından yine Vilayet Hekimi'ne bağlı olarak yürütülür. Ülkedeki beş vilayet Ahal, Balkan, Daşoğuz, Mari ve Lebap vilayetleridir.</p>
Genel Güvenliği	Türkmenistan'da bir güvenlik sorunu bulunmamaktadır.

Coğrafi Konumu	<p>Türkmenistan Cumhuriyeti Orta Asya'nın güneyinde, Hazar Denizi kıyısında yer almakta olup kuzeydoğusunda Özbekistan, kuzeybatısında Kazakistan, güneyinde İran ve güneydoğusunda Afganistan ile komşudur. 488 100 km'lik yüzölçümü ile bağımsız devletler topluluğunun en büyük dördüncü devletidir. Kara Kum çölü ülkenin %80'ini kapsamaktadır.</p> <p>Ülkenin başlıca üç nehri Ceyhun (Amudarya, 2 620 km), Tejen (1 150 km) ve Murgab (978 km) dir. Karakum kanalı 1 100 km uzunluğuyla tarım sektörü açısından hayati rol oynamaktadır. Nüfusun yarısı da kanal kıyısında yoğunlaşmıştır.</p>
-----------------------	---



EKONOMİK GÖSTERGELER

GSYİH (Satın alma gücü paritesi)	74,4 Milyar \$
Ülkenin ekonomik büyüme hızı	%2-3 (IMF tahmini, 2024)
Kişi başına düşen milli geliri	11.929 \$ (IMF tahmini, 2022)
Tüketici fiyat enflasyonu	%7,8 (IMF tahmini, 2024)
İhracat/ ithalat	İhracat: 14,2 Milyar \$/ İthalat: 5,1 Milyar \$
İşsizlik oranı	%5,1 (DB tahmini, 2022)
İşgücünün sektörel dağılımı (%)	Tarım %42,3 Sanayi %22,6 Hizmet %35,1
İnsani gelişmişlik endeksi	0,7150 (HDI değeri) / 111. Sırada (192 ülke arasında) (2019 UNDP)
Dünya Bankası iş yapma kolaylığı endeksi	Türkmenistan DB tarafından değerlendirmeye alınmamıştır.
Ekonomik serbestlik endeksi	Türkmenistan "Fraiser Institute" tarafından değerlendirilmeye alınmamıştır.
Küresel rekabetçilik açısından durumu	Türkmenistan WEF tarafından değerlendirilmeye alınmamıştır.
GSYH'nin sektörel dağılımı	Tarım %7,5; Sanayi %44,9; Hizmetler %47,7
Asgari ücret/ tarımsal asgari ücret	Sağlıklı bilgiye ulaşılamamıştır.
Doğal kaynakları	Petrol, doğal gaz, sülfür ve tuz başlıca doğal kaynaklardır. Ülkenin önemli miktarda gaz ve petrol rezervleri bulunmaktadır. Türkmenistan, eski Sovyet Cumhuriyetleri arasında gaz rezervleri bakımından Rusya'dan sonra gelmektedir.
Başlıca tarımsal üretim	Mısır, buğday, süt, ayçiçeği tohumu, arpa, kolza tohumu, şeker pancarı, elma, domuz eti, üzüm

LOJİSTİK

Havalimanı sayısı ve gümrük kapısı sayısı	26 Havalimanı (2021) / 7 uluslararası havalimanı
Denizle olan bağlantısı (kıyısı var/yok)	Hazar denizine kıyısı bulunmaktadır.
Liman bağlantısı (Liman var/yok),	Hazar denizine kıyısı bulunmaktadır.

Kaynak: (Anonim a, 2022)



HUKUKİ ALTYAPI

Tarımsal İşbirliği Anlaşmaları

Anlaşmanın Adı	İmza Tarihi/Yeri	RG Tarih/No
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkmenistan Hükümeti Arasında Tarım Alanında Teknik, Bilimsel ve Ekonomik Alanda İşbirliği Protokolü	30.05.2013 / Aşkabat	04.06.2015/29376
Atçılık Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı	27.11.2022	-
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkmenistan Hükümeti Arasında Ormancılık ve Meteoroloji Alanında İşbirliği Anlaşması	03.06.2014 / Ankara	08.11.2014 / 29169
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkmenistan Hükümeti Arasında Su Alanında Teknik İşbirliği Anlaşması	29.02.2012 / Ankara	28.06.2012 / 28337

Kaynak: (TOB, 2024) (Resmi Gazete, 2022)

TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMALARI

Ülke Adı	Yürürlük Tarihi
Kanada	01.07.1974
AB	01.07.1971
Japonya	01.08.1971
Norveç	01.10.1971
İsviçre	01.03.1972

Kaynak: (DTÖ, 2022)

BAŞLICA ULUSLARARASI ÜYELİKLER

İkili, bölgesel, çoklu ve çok taraflı ticari ilişkiler Bağımsız Devletler Topluluğu (2005'ten bu yana "ortak üye" adı altında)

Üyesi olduğu başlıca uluslararası kuruluşlar

Birleşmiş Milletler, İslam İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, NATO Avrupa Atlantik Ortaklık Konseyi, NATO Barış için Ortaklık Programı, IMF, Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, İslam Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, Denizcilik Örgütü, UNESCO, Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü, Dünya Meteoroloji Örgütü, Dünya Sendikalar Federasyonu, Uluslararası Çalışma Örgütü, Dünya Gümrük Örgütü, Asya Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu, FAO, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, INTELSTAT, Interpol,

Kaynak: (Anonim d, 2022) (Anonim a, 2022)



TÜRKMENİSTAN PAZARINA ERİŞİM DURUMU

Türkmenistan, bağımsızlığına kavuştuğu 1991 yılından itibaren ekonomik bağımsızlığı da sağlama yönünde adımlar atmaya başlamıştır. Öncelikle ülke kaynaklarını dış pazarlara yönlendirmek amacıyla, petrol ve doğalgaz sektöründeki yatırımlarına başlamış, buradan elde edilen kaynakları elektrik enerjisi üretim tesisleri, hidrokarbon yan ürünleri üretimi, altyapı ve inşaat sektöründe kullanmakta olup, bunun yanında geleneksel olarak pamuk üreticisi olduğundan hazır giyim ve tekstil sektörüne de önem vermektedir. Bu konudaki öncelikleri halen devam etmektedir.

Türkmenistan'da genel olarak bilgiye ulaşmada yaşanan sorunlar nedeniyle, gümrük ve dış ticaret ile ilgili mevzuata ulaşmak zor olmaktadır. Ancak, son zamanlarda kamu kurumlarının web sitelerini hayata geçirmeleri ile birlikte Türkmenistan Gümrük İdaresi de www.customs.gov.tm web sitesini oluşturmuştur. Dış ticaret ile ilgili mevzuat ve bu işlemler dolayısıyla alınacak vergiler bu sayfada yer almaktadır.

Ülkenin ihtiyacı olan pek çok ürünün ithal edilmesi gerektiğinden, öncelikle ülkede üretilmeyen ürünlerin ithalatında çok düşük gümrük vergileri uygulanmaktadır. Diğer taraftan, yerli üretimi korumak ve gelişmesini sağlamak amacıyla, korumacılık politikalarına önem verilerek, yerli üretilen ürünlerin benzerlerine yüksek gümrük vergileri uygulanmaktadır.

Türkmenistan Devlet Borsası (www.exchange.gov.tm), ithalatta ve ihracatta önemli bir noktadır. Tüm işlemlerin bu Borsa tarafından tescili gerekmektedir. Türkmenistan devlet kurumlarında üretilen ürünlerin neredeyse tamamı, Borsa vasıtasıyla satılmakta ve ihraç edilmektedir. Borsa üzerinden ürün alacak firmaların bir broker ile anlaşmaları ve kendilerini Borsa'ya tescil ettirmeleri gerekmektedir.

Ülkede ürünlerin standartlarını belirlemek üzere "Türkmenstandartları" kurumu kurulmuş olup, ülkeye girecek bazı ürünler için kurumdan onay alınması gerekmektedir.

Türkmenistan pazarı ve pazara erişim koşulları ile ilgili olarak Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan "[Türkmenistan Pazar Bilgileri](#)" dosyasında geniş bilgilere yer verilmektedir (Anonim b, 2022).

TARIM SEKTÖRÜ

1917 yılı öncesinden başlayarak Türkmenistan üç farklı tarım sisteminin yaşandığı bir ülke olmuştur. Sovyetlerden önce Türkmen topraklarında kabile-köylü tarım sistemi uygulanırken, Sovyetlerle birlikte merkezi planlı sisteme geçilir. SSCB dağıldıktan sonra da karende topraklar ve Dayhan birlikleri yaygın belirleyici yapı olur.

SSCB'den önce adaletli bir toprak dağıtım sistemi olmayıp "Kulak" adı verilen yapılar vardı. Kulakların varlığı da toprak mülkiyetinin belirli bir zümreye ait olması anlamına geliyordu. Bu nedenle fazlasıyla çiftçi topraksız olduğu için sadece kulakların zenginliği, refahı artıyordu. Ancak köylüler kendi kendine yeten köylülerdi. İhtiyaçlarını kabile sosyal örgütlenmesi içinde karşılamaya çalışıyordu ve kendi kendine yetebilen bir ekonomi varlığını sürdürülmekteydi.

Kolektif çiftliklerin ortaya çıkması verimsiz toprakların azalmasını, makine ve teknolojinin gelişmesini sağladı. Çiftçiler geçimlik seviyedeki tarımdan kurtulup, önemli bir gelişme refah artışı sağlayacak seviyede gösterdi. Tarımda verimli topraklar arttı, makine ve teknoloji dönemine göre iyi gelişti.. Köylülerin emeklerinin bir sonucu olarak çıkarları kayboldu, köylüler mülkiyet ve emeklerinin sonuçlarına yabancılaştılar. Hayvancılıkta azalma gerçekleşti. Devlet, tarım sektörü ekonomisinden sanayi sektörüne kaynak pompalamak için bir sistem yarattı. Tarım sektörü, Stalinist ekonomi direktifinin ayrılmaz bir parçası haline geldi.

Sovyetler dağıldıktan sonra ve günümüzde Türkmenistan tarım sistemi karma bir yapıya sahiptir. Kolektif tarım sistemi küçük çapta devam ederken köylü tarımı da yeniden canlanmaktadır. Genel olarak tarımda piyasa ekonomisi yoktur fakat özel topraklarda üretilen ürünlerin piyasası oluşmuştur.

	HANE HALKLARI	DAYHAN ÇİFTLİKLERİ	KİRACILAR
Toprak mülkiyeti	Özel mülkiyet	Kamudan uzun dönemli kira	Köylü birliklerden kira
Toprak kalitesi	Ekilebilir	Ekime müsait + çöl	Ekime müsait
Çiftlik büyüklüğü	0,5 – 1 ha	20 – 50 ha	3 – 10 ha
Ekilen ekim	Bahçelik ekinler, bazı tahıllar	Tahıl, pamuk, bazı bahçeli ekinler	Tahıl, pamuk, bazı bahçeliler
Hayvancılık	Evet	Çok az	Sadece hane halk topraklarında
Kamu arzı	Hayır	Belli bir ürünlerde var	Stratejik mallar için zorunlu; başkaları için yok
Satış anlaşması	Pazar	Kamu yolları (doğrudan), bazı mallara pazar izni	Kamu anlaşmaları (köylü birlikleri anlaşmaları ile)
Çiftlik girdileri, hizmetler	Pazar	Kamu girdileri ve Pazar	Kamu girdileri (birlikler yardımı ile) ve Pazar



Dayhan birliklerine çiftçi ile hükümetin arasındaki aracı olarak bakılırsa, Dayhan Birlikleri bir çeşit devlet destekli kooperatif işlevi görmektedir. Hem kooperatifler hem köylü/aile tarımı hem de kamusal m¼lkiyet ve yönlendirme bir arada bulunmaktadır. Dahası 1990 sonrası tarımdaki en önemli gelişme köylü tarımının geçerli olduğu sebze ve meyve üretiminde gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Türkmenistan tam anlamda pazar ekonomisine geçememiş, geçiş döneminin başında kalmış bir ülkedir. Tarım sektörünün geneli devlet tarafından veya devlete bağlı kuruluşlar tarafından yönetilmekte, çiftçilerin büyük kısmı karendeçi (kiracı) olarak, Dayhan birlikleri adına çalışmaktadır (Charyyeva, 2018).

İKLİM

Türkmenistan yarı-kurak bir iklime sahiptir. Karakum çölü iklim karakteristikleri üzerine belirleyici etken olarak öne çıkmaktadır. Coğrafi konumu nedeniyle yazları ortalama 27-29 °C ile sıcaktır. Kış aylarında ise ortalama sıcaklık 4 °C'den düşüktür. Hatta daha kuzey bölgelerde ortalama 0°C'ye yaklaşmaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 17,1 °C'dir. Ağustos ayında çöl bölgelerinde 50 °C sıcaklık görülebilmektedir.

Kaynak: (Dünya Bankası, 2022)

TOPRAK ÖZELLİKLERİ VE ARAZİ KULLANIMI

Türkmenistan'ın yeryüzü şekilleri oldukça sade bir görünüm arz eder. Ülke topraklarının yaklaşık %95'inin ortalama yükseltisi deniz seviyesinden 150-300 metre arasında değişen düzlüklerden meydana gelir. Türkmenistan'ın kuzeyinde, Kazakistan-Özbekistan (Karakalpakistan) topraklarında yer alan Üstyurt platosunun güney uzantıları yayılır. Ülkenin batısında ve merkezî kısmında bulunan ve Özbekistan'ı geçerek kuzeyde Kazakistan'a doğru uzanan Karakum (Garagum) çölü (350.000 km²) Türkmenistan topraklarının yaklaşık %72'sini kaplar; ülkedeki bütün çöllerin ülke yüzölçümündeki oranı ise %90'ı aşar. Türkmenistan'ın en alçak noktası, kuzeyde Özbekistan sınırı yakınındaki Vpadina Akçanaya deniz seviyesinden 81 m. aşağıdadır. Ülkenin başlıca dağları güneybatıda İran sınırı boyunca uzanan Kopet (Küpet) dağlarıdır. En yüksek noktası Gora Ayribaba zirvesi 3139 metreye ulaşır. Üçüncü jeolojik zamanda teşekkül eden Alp-Himalaya kıvrımlarının uzantıları olan bu dağlık saha tektonik bakımdan birinci derece deprem kuşağı üzerinde yer alır. 5 Ekim 1948'deki deprem sonucunda Kopet dağları eteğindeki başşehir Aşkâbâd büyük ölçüde hasar görmüş ve daha sonra yeniden inşa edilmiştir. Türkmenistan'ın güneyinde Afganistan sınırı boyunca yüksek platolar (Karaabil yaylası) yer alır.

Türkmenistan'da sert bir kara iklimi hüküm sürer. Yazlar çok sıcak ve kuraktır. Kış ayları ise çok soğuk geçer. Türkmenistan yağış yönünden oldukça fakir bir ülkedir. Güneybatıdaki yaylalarda 200-300 mm. arasında değişen yıllık yağış miktarı çöl bölgelerinde 150 milimetrenin altına düşer. En yağışlı mevsim ilkbahar, en az yağışlı mevsim yazdır. Bu yağış şartlarına bağlı olarak ülkede orman örtüsü yok denecek kadar azdır. Akarsu vadileri ve dağlık bölgelerde ağaçlıklar, düzlüklerde bozkırlar, bunun dışındaki yerlerde çöl bitkileri görülür. Ülke topraklarının yaklaşık %3,5'i tarım alanı, % 17'si otlak, kalanı ya kısmen otlak şeklinde kullanılabilen çöl veya tamamen çöldür (Arbatov, 2016).



BİTKİSEL ÜRETİM

EKİM ALANLARI

Ürün	2018 (ha.)	2019 (ha.)	2020 (ha.)	2021 (ha.)	2022 (ha.)
Buğday	761.639	761.306	691.447	685.755	608.548
Pamuk (tohumluk)	546.351	551.061	620.797	620.000	580.000
Patates	23.790	24.903	32.965	36.592	53.173
Karpuz	14.248	18.646	25.192	22.832	27.738
Arpa	8.709	11.872	14.155	15.000	20.000
Üzüm	18.204	18.725	17.209	18.272	19.749
Pirinç	19.403	21.110	20.382	19.472	19.379
Şekerpancarı	17.900	17.900	17.900	17.900	17.900
Domates	9.952	10.201	10.411	10.188	10.267
Bezelye (kurutulmuş)	8.607	9.042	12.052	6.913	9.916
Elmalar	5.966	5.883	5.935	5.941	5.947
Mısır	3.100	4.234	3.910	3.878	4.432
Lahana	4.073	4.217	4.162	4.151	4.177
Soğan ve arpacık	3.201	3.318	3.292	3.271	3.294
Kayısı	2.601	2.602	2.622	2.626	2.629
Havuç ve şalgam	2.102	2.107	2.122	2.127	2.133
Şeftali ve nektarin	2.051	2.073	2.094	2.107	2.091
Erik	1.804	1.805	1.810	1.812	1.813
Diğer sebzeler	1.518	1.560	1.541	1.551	1.560
Tütün (işlenmemiş)	1.583	1.572	1.541	1.543	1.545
Kuru fasulye	650	800	1.200	1.082	1.531
Badem (kabuklu)	1.491	1.500	1.494	1.491	1.487
Salatalık	1.399	1.454	1.431	1.428	1.437
Diğer sert kabuklu	415	406	396	394	395
Sarımsak (taze)	309	311	313	314	315

Kaynak: (FAOSTAT, 2024)



VERİM

Ürün	2018 (kg/ha.)	2019 (kg/ha.)	2020 (kg/ha.)	2021 (kg/ha.)	2022 (kg/ha.)
Diğer taze sebzeler	40.238	37.779	38.747	38.631	38.152
Domates	34.528	34.697	34.001	35.023	34.569
Havuç ve turp	33.648	33.895	33.642	33.643	33.644
Soğan ve şalotlar	27.544	27.031	27.253	27.273	27.185
Salatalık ve kornişon	24.573	23.468	23.999	24.006	23.822
Karpuz	20.297	20.408	20.918	23.309	20.956
Erik	18.711	18.728	18.673	18.676	18.680
Üzüm	17.494	17.363	18.985	17.883	16.692
Lahana	16.317	15.879	16.102	16.174	16.104
Şeftali ve nektarin	14.499	14.139	14.031	13.989	14.053
Kayısı	12.935	13.319	13.220	13.260	13.300
Patates	15.122	15.355	14.883	14.645	13.141
Elma	10.751	10.796	11.174	10.883	10.902
Sarımsak; yeşil	10.328	10.072	10.060	10.051	9.974
Şeker pancarı	12.624	12.537	12.528	4.690	7.999
Pirinç	4.115	4.030	4.231	4.428	4.453
Fasulye; kuru	3.679	3.724	3.663	3.697	3.724
Mısır	3.153	3.171	3.659	3.000	2.624
Tütün; işlenmemiş	2.093	2.111	2.134	2.137	2.141
Pamuk tohumu	2.015	2.014	2.062	2.065	2.071
Buğday	1.427	2.173	2.142	2.042	1.808
Bezelye; kuru	1.790	1.791	1.792	1.794	1.795
Diğer yemişler	1.379	1.389	1.383	1.424	1.413
Arpa	1.214	1.302	1.286	1.333	1.250
Badem; kabuklu	675	678	686	686	686

Kaynak: (FAOSTAT, 2024)

ÜRETİM MİKTARI

Ürün	2018 (ton)	2019 (ton)	2020 (ton)	2021 (ton)	2022 (ton)
Pamuk (tohumluk)	1.101.073	1.110.050	1.280.220	1.280.512	1.201.421
Buğday	1.086.552	1.654.024	1.480.733	1.400.000	1.100.000
Patates	359.747	382.382	490.606	535.908	698.749
Karpuz	289.198	380.522	526.946	532.182	581.272
Domates	343.608	353.947	354.002	356.816	354.922
Üzüm	318.458	325.121	326.714	326.758	329.648
Şekerpancarı	225.962	224.404	224.256	83.951	143.184
Soğan ve arpacık soğanı	88.175	89.697	89.725	89.199	89.541
Pirinç	79.838	85.070	86.234	86.214	86.285
Havuç ve şalgam	70.719	71.411	71.402	71.575	71.748
Lahana	66.468	66.965	67.008	67.133	67.257
Elmalar	64.139	63.513	66.321	64.658	64.831
Diğer sebzeler	61.075	58.929	59.723	59.909	59.520
Kayısı	33.641	34.663	34.663	34.817	34.972
Salatalık	34.372	34.120	34.332	34.275	34.243
Erik	33.760	33.796	33.801	33.837	33.873
Şeftali ve nektarin	29.736	29.312	29.383	29.477	29.391
Arpa	10.573	15.457	18.201	20.000	25.000
Kuru bezelye	15.403	16.194	21.600	12.400	17.800
Mısır	9.775	13.426	14.306	11.632	11.629
Kuru fasulye	2.391	2.979	4.395	4.000	5.700
Tütün (işlenmemiş)	3.314	3.320	3.287	3.297	3.308
Yeşil sarımsak	3.192	3.127	3.146	3.155	3.143
Kabuklu badem	1.006	1.017	1.024	1.022	1.020
Diğer sert kabuklu yemişler	572	564	548	561	558

Kaynak: FAOSTAT, 2024



HAYVANSAL ÜRETİM

HAYVANSAL ÜRETİM (ton)

Ürün	2018	2019	2020	2021	2022
Çiğ sığır sütü	2.394.429	2.399.400	2.440.618	2.460.146	2.478.325
Sığır eti	174.366	175.109	177.034	173.337	173.148
Koyun eti	120.970	122.800	127.060	130.660	128.070
Koyun yünü	42.354	42.849	47.557	48.278	48.742
Tavuk eti	22.333	23.758	23.089	21.555	29.592
Sığır sakatatı	26.308	26.420	26.710	26.153	26.124
Sığırların derisi	18.354	18.433	18.635	18.246	18.226
Koyun derisi	16.221	16.466	17.038	17.520	17.173
Keçi eti	16.221	16.466	17.038	17.520	17.173
Deve eti	13.440	13.640	14.110	14.520	14.230
Deve sütü	8.149	10.584	12.671	14.793	13.236
Keçi sütü	19.413	24.200	12.140	12.428	10.400
Manda eti			11.091	12.515	9.724
Koyun yağı	5.774	5.861	6.064	6.236	6.112
Sığır yağı	5.200	5.223	5.280	5.170	5.164
Keçi derisi	2.016	2.046	2.117	2.178	2.135
Keçi sakatatı	1.955	1.984	2.052	2.112	2.070
Deve sakatatı	0	1.515	1.814	2.118	1.895
Diğer etler	1.121	1.105	1.109	1.093	1.093
Bal	850	853	864	873	876
Deve yağı	0	611	731	853	764
Keçi yağı	367	372	385	396	388
Domuz eti	272	249	214	211	201
Domuz sakatatı	23	21	18	17	17
Domuz yağı	23	21	18	17	17

Kaynak: (FAOSTAT, 2024)



HAYVAN VARLIğI

Ürün	2018	2019	2020	2021	2022
Tavuk	19.630.000	20.376.000	20.606.000	20.674.000	21.108.000
Koyun	14.183.774	14.293.000	14.061.354	14.163.765	14.281.484
Sığır	3.801.114	3.799.539	4.683.497	4.699.654	4.680.048
Keçi	2.393.722	2.403.120	2.498.583	2.513.950	2.522.407
Hindi	478.000	487.000	488.000	492.000	495.000
Deve	128.258	129.750	140.350	140.913	141.654
At	24.050	24.384	27.295	27.493	27.596
Eşek	24.835	24.861	24.871	24.860	24.849
Domuz	8.707	8.240	7.352	7.743	7.753

Kaynak: (FAOSTAT, 2024)



ORMAN ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

Ürün 2018 2019 2020 Birim

FAOSTAT verilerine göre Türkmenistan'ın orman ürünleri üretimi bulunmamaktadır.

Kaynak: (FAOSTAT, 2024)

DIŞ TİCARET

Yıllar	İhracat			İthalat		
	Genel	Tarım	%	Genel	Tarım	%
2019	3,2	0,06	1,9	3,4	0,5	13,7
2020	2,5	0,07	2,5	3,4	0,4	11,2
2021	3,2	0,10	3,3	4,3	0,5	12,4
2022	14,2	0,08	0,6	5,1	0,6	11,7

Kaynak: Trademap, 2024 (Milyar ABD doları)

Dünya ithalatındaki payı %0, Dünya ihracatındaki payı %0

DIŞ TİCARET ORTAKLARI

Türkmenistan'ın Ürün İhraç Ettiği İlk 5 Ülke
ÇHC, **Türkiye**, Yunanistan, Ukrayna, İtalya

Türkmenistan'ın Tarımsal Ürün İhraç Ettiği İlk 5 Ülke

Fransa, **Türkiye**, Singapur, İtalya, Avustralya

Türkmenistan'ın Ürün İthal Ettiği İlk 5 Ülke
Türkiye, ÇHC, Almanya, Japonya, İtalya

Türkmenistan'ın Tarımsal Ürün İthal Ettiği İlk 5 Ülke

Türkiye, ABD, Ukrayna, Almanya, Malezya

Kaynak: (Trademap, 2024)



TÜRKMENİSTAN'IN İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ

Ürünler	2018	2019	2020	2021	2022
Domates	7,8	22,8	37,8	71,9	41,4
Meyan kökü hülusalari	36,9	16,8	19,9	12,2	23,2
Pamuk linteri	5,4	7,8	1,3	8,1	7,4
Nohut; kuru	0,1	0,4	0,2	0,1	3,3
Sebze karışımlari	0	0,054	0	1,2	2,8
Lahana; taze ya da soğutulmuş	0,1	0,093	0	0,003	1,1
Parfümeride kullanılan bitki parçaları ve özütleri	0,9	2,5	0,6	0,04	0,9
Soğan ve şalotlar; kuru ya da taze	0,008	1,1	0,03	0	0,9
Çikolata ve kakao içeren karışımlar	0,3	0,1	0,1	0,4	0,8
Susam tohumu	0,4	0,5	0,04	1,7	0,5
Toplam	76,0	61,9	65,3	105,1	87,5

Kaynak: (Trademap, 2024)(Milyon ABD doları)

TÜRKMENİSTAN'IN TARIM ÜRÜNÜ İHRAÇ ETTİĞİ İLK 5 ÜLKE

Ülkeler	% Pay
Fransa	69
Türkiye	23
Singapur	3
İtalya	3
Avusturya	2



TÜRKMENİSTAN'IN İTHAL ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ

Ürünler	2018	2019	2020	2021	2022
Buğday veya mahlut	41,6	47,6	15,0	70,3	122,9
Tütün içeren sigaralar	21,5	30,1	8,1	24,8	53,8
Tavuk eti; dondurulmuş	22,7	8,0	10,8	27,5	37,6
Şeker (Kamış veya Pancar)	42,2	34,4	38,0	48,3	37,4
İşlenmemiş şeker	0	0	0	1,8	21,3
Buğday veya mahlut unu	17,1	10,8	12,7	18,7	20,3
Diğer gıda müstahzarları	9,9	11,9	14,6	11,4	13,4
Elma	20,3	26,8	5,8	17,2	12,1
Kahve hülasesi	4,9	5,7	5,5	4,1	9,8
Hayvan yemi	15,4	12,5	8,6	7,7	8,8
Soya küspesi ve yağ üretiminden kalan atıklar	3,7	3,8	5,5	6,1	8,5
Toplam	499,9	463,6	377,5	531,9	555,1

Kaynak: Trademap, 2024 (Milyon ABD doları)

TÜRKMENİSTAN'IN TARIM ÜRÜNÜ İTHAL ETTİĞİ İLK 5 ÜLKE

Ülkeler	% Pay
Türkiye	58
ABD	14
Ukrayna	7
Almanya	5
Malezya	5

Kaynak: Trademap, 2024 (Milyon ABD doları)



ORMAN ÜRÜNLERİ İTHALATI

HS Kodu	Ürünler	2018	2019	2020	2021	2022
441011	Ağaçtan yonga levha	12,3	9,5	10,7	13,4	17,1
441192	Ağaçtan lif levhalar	2,8	2,0	4,1	6,9	9,2
481420	Duvar kağıtları	2,3	3,9	3,8	4,6	6,3
441114	Orta yoğunlukta lif levha <6mm	3,7	3,1	8,8	4,6	4,9
441829	Ahşaptan kapılar, bunların çerçeveleri ve eşikleri (tropikal ahşap hariç)	0	0	0	0	3,9
TOPLAM		82,1	93,5	118,9	94,4	77,6

Kaynak: (Trademap, 2024)(Milyon ABD doları)

ORMAN ÜRÜNLERİ İHRACATI

HS Kodu	Ürünler	2018	2019	2020	2021	2022
480519	Birincil elyaf ondüle	10	0	7	783	1.873
480524	Testliner "geri dönüştürülmüş astar levha", kaplanmamış, genişliği > 36 cm olan rulolar halinde	41	0	0	8	1.670
442199	Ahşap eşyalar, başka yerde sınıflandırılmamış	0	0	0	0	517
441011	Ağaçtan yonga levha	0	28	4	376	479
480512	Yarı kimyasal saman selülozu	0	0	0	0	168
TOPLAM		832	1143	597	1.507	4.951

Kaynak: (Trademap, 2024)(Bin ABD doları)



TÜRKİYE-TÜRKMENİSTAN TİCARETİ

Yıllar	İhracat			İthalat		
	Genel	Tarım	%	Genel	Tarım	%
2019	744,7	71,1	9,5	344,8	0,48	0,1
2020	786,9	62,2	7,9	319,4	0,83	0,3
2021	984,9	74,4	7,6	710,9	1,76	0,2
2022	1.100	98,7	8,9	967,1	0,8	0,08
2023	1.002	86,9	8,7	1.660,8	2,9	0,17

Kaynak: (Trademap, 2024)(Milyon ABD doları)

TÜRKİYE'NİN TÜRKMENİSTAN'A İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ

HS Kodu	Ürünler	2019	2020	2021	2022	2023
020712	Dondurulmuş tavuk; bütün; parçalanmamış	0,05	0	0,199	0,035	6,6
230990	Hayvan beslemede kullanılan müsth.	8,2	7,5	6,5	7,7	6,6
040721	Taze damızlık yumurta	0	0	0	4,2	6,2
210690	Gıda müstahzarları	1,3	1,6	1,7	3,2	4,1
080212	Badem; kuru ya da taze	0,3	0,4	0,3	3,3	3,9
230400	Küspe	1,4	4,0	4,7	8,2	3,6
060290	Bitki kökleri ve mantarlar	3,6	4,1	3,6	4,2	3,4
020714	Kanatlı eti; dondurulmuş	2,4	5,4	4,9	9,1	3,2
120991	Sebze tohumu	1,2	2,1	1,6	1,2	2,8
080232	Ceviz; kabuklu	0,019	0,026	0	0,3	2,7

Kaynak (Trademap, 2024)(Milyon ABD doları)



TÜRKİYE'NİN TÜRKMENİSTAN'A İTHAL ETTİĞİ 5 TARIM ÜRÜNÜ

HS Kodu	Ürünler	2019	2020	2021	2022	2023
120740	Susam	55	44	1.124	288	1.762
120190	Soya fasulyesi	0	0	0	0	836
080252	Antep Fıstığı	0	114	332	224	206
120721	Pamuk tohumu	0	11	0	0	122
200290	Domates; konserve	0	0	0	0	25

Kaynak (Trademap, 2024)(Bin ABD doları)

TÜRKİYE'DEN TÜRKMENİSTAN'A İHRAÇ POTANSİYELİ YÜKSEK ÜRÜNLER

HS Kodu	Potansiyel Ürün	Türkmenistan'ın Dünyadan İthalatı (milyon \$)	Türkiye'den İthalatı (Milyon \$)	TR'nin Dünyaya İhracatı (milyon)	Türkmenistan'ın İthalat Partnerleri
020714	Tavuk eti	27,5	4,8	325,5	ABD %43,8 Ukrayna %25,5 Türkiye %17,7 Brezilya %10,5
110100	Buğday ve mahlut unu	18,6	0	1.106	Kazakistan %81 Rusya %18,6 BAE %0,4
080810	Taze elma	17,2	1,2	178,7	İran %85 Özbekistan %7,4 Türkiye %7,1 Azerbaycan %0,2
070190	Patates	13,2	0,13	47,1	İran %88,6 Kazakistan %7,8 Rusya %1 Türkiye %1
170490	Şekerli Mamuller	11,8	1,1	585,4	İran %46 Rusya %21,6 Ukrayna %14,7 Türkiye %9,5 Kazakistan %3,8
190230	Makarna	5,1	0,02	49,7	Rusya %64,7 Kazakistan %33,5 Özbekistan %0,7 İran %0,6 Türkiye %0,4



YATIRIM ORTAMI

Türkmenistan'da, devletin piyasada hakimiyeti sürmekle birlikte, son yıllarda özel sektörün gelişmesi yönünde önemli gelişmeler sağlanmıştır. Plastik, inşaat malzemeleri, gıda maddeleri üretimi ve seracılık özel sektörün önemli yatırım alanları olmaktadır.

Türkmenistan, bağımsızlığına kavuştuğu 1991 yılından itibaren ekonomik bağımsızlığı da sağlama yönünde adımlar atmaya başlamıştır. Öncelikle ülke kaynaklarını dış pazarlara yönlendirmek amacıyla, petrol ve doğalgaz sektöründeki yatırımlarına başlamış, buradan elde edilen kaynakları elektrik enerjisi üretim tesisleri, hidrokarbon yan ürünleri üretimi, altyapı ve inşaat sektöründe kullanmakta olup, bunun yanında geleneksel olarak pamuk üreticisi olduğundan hazır giyim ve tekstil sektörüne de önem vermektedir. Bu konudaki öncelikleri halen devam etmektedir.

Türkmenistan'da genel olarak bilgiye ulaşmada yaşanan sorunlar nedeniyle, gümrük ve dış ticaret ile ilgili mevzuata ulaşmak zor olmaktadır. Ancak, son zamanlarda kamu kurumlarının web sitelerini hayata geçirmeleri ile birlikte Türkmenistan Gümrük İdaresi de www.customs.gov.tm web sitesini oluşturmuştur. Dış ticaret ile ilgili mevzuat ve bu işlemler dolayısıyla alınacak vergiler bu sayfada yer almaktadır

2016 yılı başından itibaren Türkmenistan ekonomisindeki sıkıntılar ve buna bağlı döviz gelirlerindeki azalmalar sonucu, özellikle Türkmenistan'a ithal edilen ürünlerin bedellerinin transferinde zorluklar yaşanmakta, Bankalar haftalık olarak %2 oranında transfer yapabilmekte ve son zamanlarda bu ödemelerde de gecikmeler ortaya çıkmaktadır. Ülkede halihazırda yaşanan ekonomik sıkıntılar iş kültürünü de etkilemiştir. İhracat bedellerinin ödenmesinde yaşanan sıkıntıların hukuki olarak çözümlenmesi için Türkmenistan'da dava açılması mümkün olmakla birlikte, dava açacak firmanın alacak bedelinin %10'unu Mahkeme harç olarak ödemesi, avukatların dava bedelinin en az %10'u kadar bir bedel talep etmesi ve yaklaşık %5'lik diğer giderlerin oluşması ile birlikte, toplam masraflar alacak bedelinin %25'ini kapsamaktadır. Bu masrafların çokluğu ve davanın nasıl sonuçlanacağına belirsizliği nedeniyle, pek çok firma hukuki yola başvurmaktan kaçınmaktadır.

Bu nedenle, Türkmenistan'a yapılacak ihracat öncesinde, muhakkak yazılı bir sözleşme yapılması, bedelin konvertibl para birimlerinden belirlenerek mümkünse peşin ödemenin tercih edilmesi çok önemlidir. Ülkede, çoğunlukla nakit para kullanılmaktadır. Kredi kartı sadece belirli otellerde geçerlidir. Ancak, oteller kredi kartlı ödemelerde komisyon almaktadır. Çek ve senet gibi belgeler kullanılmamaktadır.

Türk malları konusunda piyasada olumlu bir kalite algısı bulunmaktadır. Ülkede halk Türk televizyon kanallarını ilgiyle takip etmektedir. Türkmenistan'a gelerek pazar araştırması yapılması en uygun yöntem olmakla birlikte, ülkeye girişte alınması gereken vize prosedürü oldukça sığdır. Vize alınması için Türkmenistan'da yerleşik firma temsilcilerinin daveti gerekmektedir. Türkmenistan'da düzenlenen fuarlara katılım sağlamak, vize alımında kolaylıklar sağlamaktadır. Türkmenistan'da düzenlenen fuarların listesine www.cci.gov.tm adresinden ulaşabilmektedir.



Türkmenistan'daki yabancı yatırımcılara tercihli vize verilmektedir. Ayrıca, yabancı yatırım işletmelerinin tam mülkiyetine sahip yabancı şahıslar ve vatansız kişiler, ülke mevzuatının öngördüğü şekilde Türkmenistan'da daimî olarak ikamet etme hakkına sahiptir.

Yabancı yatırımcılar, vergi ve diğer zorunlu ödemeleri yaptıktan sonra elde ettikleri gelir ve karları Türkmenistan'da serbestçe kullanma veya ülke dışına aktarma hakkına sahiptir. Türkmenistan'da yabancı yatırımların uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan ihtilaflar müzakereler, Türkmenistan arbitraj mahkemeleri veya taraflarca kararlaştırılan diğer mahkemeler aracılığıyla çözülür.

***Türkmenistan'da tarım sektörüne gerçekleştirilebilecek yatırımlar ile ilgili bilgilere ulaşılamamıştır.**

(Anonim b, 2022)

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

18 Mart 2008'de Türkmenistan Yabancı Yatırımlar Kanunu yürürlüğe girmiştir. Yasa, yabancı yatırımcıları teşvik etmeyi ve DYY girişlerini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. 8 Haziran 2019 tarihinde kanun bazı maddelerinde yapılan değişikliklerle revize edilmiştir.

Türkmenistan'daki yatırım ortamına, teknik engellere ve diğer detaylı bilgilere Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan "[Türkmenistan Pazar Bilgileri](#)" dosyasından ulaşılabilmektedir.

Kaynak: (Türkmenistan Yatırım Ajansı, 2022)

Türkmenistan, 2021 yılında 1,7 milyar dolar ile doğrudan yabancı yatırım çeken ülkeler arasında 72. sıradadır. Ülkedeki toplam yabancı sermaye stoğu 41 milyar dolara ulaşmıştır.

	2020	2021	2022	2023	2024
Ülke dışından gelen doğrudan yatırım (milyon \$)	1.169	1.700	1.800	1.700	1.650
Ülke dışından gelen doğrudan yatırımın GSYİH ya oranı (%)	1,4	1,7	1,7	1,4	1,2

Kaynak: (Anonim a, 2022)



BANKACILIK

Türkmenistan'daki bankacılık uygulamalarına yönelik sağlıklı bir bilgiye ulaşıl原因mamaktadır.

VERGİLENDİRME

Türkmenistan'daki vergilendirme uygulamalarına yönelik sağlıklı bir bilgiye ulaşıl原因mamaktadır.



KAYNAKÇA

- Anonim a. (2022, 12 10). *Türkmenistan Ülke Profili*. Ticaret Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası: https://ticaret.gov.tr/data/5f05d4d213b8761868766d8d/T%C3%BCrkmenistan_2022.pdf adresinden alındı
- Anonim b. (2022, 09 25). *Türkmenistan Pazar Bilgileri*. Ticaret Bakanlığı Resmi İnternet Adresi: https://ticaret.gov.tr/data/5f05d4d213b8761868766d8d/T%C3%BCrkmenistan_2022.pdf adresinden alındı
- Anonim c. (2022, 09 22). "General Overview for Investors in Hungary's Agriculture and Forestry Industry". Macaristan Yatırım Ajansı Resmi İnternet Sayfası: http://www.investhipa.hu/images/hipa_kiadvany_agriculture.pdf adresinden alındı
- Anonim d. (2022, 12 20). *Türkmenistan Ülke Künyesi*. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası: <https://www.mfa.gov.tr/turkmenistan-kunyesi.tr.mfa> adresinden alındı
- Arbatov, N. (2016). Türkmenistan Jeomorfolojisi. *Marmara Coğrafya Dergisi* (s. 566-588). içinde İstanbul: Marmara Coğrafya Dergisi.
- Charyyeva, S. (2018). Düünden Bugüne Türkmenistan Tarımı. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1-9.
- DTÖ. (2022, 11 20). "Preferential Trade Arrangements". Dünya Ticaret Örgütü Resmi İnternet Sayfası: <http://ptadb.wto.org/Country.aspx?code=795> adresinden alındı
- Dünya Bankası. (2022, 12 01). "Climate Change Knowledge Portal". Dünya Ticaret Örgütü İklim Değişikliği Bilgi Portalı: <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/turkmenistan/climate-data-historical> adresinden alındı
- FAOSTAT. (2024, 05 15). *Faostat Veritabanı*. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü Resmi İnternet Sayfası: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL> adresinden alındı
- Resmi Gazete. (2022, 09 15). *Resmi Gazete arşivi*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmî Gazete: www.resmigazete.gov.tr adresinden alındı
- TOB. (2024, 05 17). *Anlaşma ve Protokoller*. Tarım ve Orman Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İkili İlişkiler ve Protokol Daire Başkanlığı: <https://www.tarimorman.gov.tr/ABDGM/Menu/74/Anlasma-Ve-Protokoller> adresinden alındı
- Trademap. (2024, 05 15). *Trademap*. International Trade Center "Trademap" Veritabanı: www.trademap.org adresinden alındı
- Türkmenistan Yatırım Ajansı. (2022, 12 23). *Türkmenistan Yatırım Ajansı*. Türkmenistan Yatırım Ajansı Resmi İnternet Sayfası: <https://invest.gov.tm/guide/industry?id=3> adresinden alındı



Bu çalışma, Ülkemiz ve Türkmenistan arasında tarım ve ormancılık alanlarındaki ilişkileri ortaya koyarken, Türkmenistan'da yatırım yapabilecek Türk iş insanlarına yardımcı olmak amacıyla; Tarım ve Orman Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.

Ayrıntılı bilgi için;

Yahya KARAKUŞ
AB Uzmanı
İkili İlişkiler ve Protokol Daire Başkanlığı
0312 287 3360 – dâhili: 4622
tamara.olcekci@tarimorman.gov.tr

Aşkabat Büyükelçiliđi İletişim bilgileri;

Adres:
Telefon Numaraları:
Acil Durum / Nöbetçi Telefon Numarası
E-posta

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliđi, Görođlu 59,
744000, Aşkabat-Türkmenistan
+993 12 94 00 95
+993 645 984 42
embassy.ashgabat@mfa.gov.tr

Aşkabat Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres:
Telefon Numaraları
E-posta

Görođlu 41 A, Aşkabat-Türkmenistan
+ 993 12 27 35 39
askabat@ticaret.gov.tr